

ORTADOĞU GÜNDEMİ

28 Mart-3 Nisan 2022

2022

■ SURİYE GÜNDEMİ

• Uluslararası Gündemde Suriye

Rusya, Suriye'deki kimyasal silah saldırılarından kimin sorumlu olduğunu belirlemek isteyen müfettişlerin çalışmalarını genişletecek ABD destekli bir Güvenlik Konseyi kararını veto etti. ABD'li diplomat Nikki Haley, Rusya'nın Güvenlik Konseyinin harekete geçmesini engelleyerek dokuzuncu kez diktatörlerin ve teröristlerin yanında yer aldığını söyledi. Rusya'nın BM Büyükelçisi Vassily Nebenzia ise ABD'yi taraflı olmakla suçladı.¹

Arap Birliği Genel Sekreteri Ahmed Ebu Gayt, üye ülkeler arasında Suriye'yi Arap Birliğine geri döndürme eğilimi görmediğini söyledi. Suriye'nin eninde sonunda Arap Birliğindeki koltuğuna geri döneceğini dile getiren Ebu Gayt, bunun "belki bir sonraki zirvede belki de yıllar sonra" gerçekleşeceğini belirtti.²

Suriye muhalefeti, anayasa görüşmelerinin son turundaki başarısızlıktan Esad rejimi temsilcilerini sorumlu tuttu. Anayasa Komitesinde faaliyet gösteren muhaliflerin sözcüsü, yedinci tur anayasa görüşmelerinde anlamlı bir ilerleme sağlanamadığını ve Suriye rejiminin oyaltma taktiklerine başvurmaya devam ettiğini belirtti.³

Suriye Muhalif ve Devrimci Güçler Koalisyonu (SMDK) Başkanı Salim el-Muslat, 27 Mart Pazartesi günü sona eren Doha Forumu'nun oturum aralarında bir dizi kilit isimle bir araya geldi. Aralarında Türkiye, Katar, Suudi Arabistan, Libya, Ürdün, Cezayir ve Irak dışişleri bakanları ve büyükelçilerinin de bulunduğu görüşmelerde Suriye halkının özgürlük, onur ve demokrasiye ulaşmayı arzuladığı vurgulandı. Muslat, Suriye ile ilgili tüm BM kararlarının uygulanması için müdahil aktörleri siyasi süreci ilerletmeye çağırırdı.⁴

Almanya Dışişleri Bakanı Annalena Baerbock, 30 Mart Çarşamba günü IŞİD militanlarının tutulduğu Roj Kampı'ndan 10 kadın ve 27 çocuğun Almanya'ya getirildiğini söyledi. Baerbock, IŞİD üyesi annelerin yaptıklarından sorumlu tutulması gerektiğini belirtti. Almanya'ya dönüşlerinde ise dört kadının tutuklandığı kaydedildi.⁵

• Suriye Rejimi

Suriye İnsan Hakları Ağı, 1 Nisan'da yayımladığı bir raporda, "Mart 2022'de Suriye'de 20'si çocuk, 3'ü kadın ve 7'si işkence mağduru olmak üzere 67 sivil öldürüldü" açıklamasında bulundu. Örgüt, ölümlerin yaklaşık yüzde 27'sinin mayınlar nedeniyle meydana geldiğini bil-

1 <https://www.dailysabah.com/world/syrian-crisis/russia-hinders-syria-chemical-weapon-investigation>

2 <https://syrianobserver.com/news/74458/about-gheit-no-tendency-to-return-syria-to-arab-league.html>

3 <https://www.aljazeera.com/news/2022/3/25/syria-constitutional-talks-fail-again-in-geneva>

4 <https://syrianobserver.com/news/74476/syrian-opposition-president-meets-ukrainian-deputy-fm-in-doha.html>

5 <https://www.euronews.com/2022/03/31/four-women-arrested-in-germany-after-being-repatriated-from-syrian-camp>

dirdi. Rapora göre mart ayında 4'ü Suriye rejim güçleri, 3'ü de YPG tarafından olmak üzere 7 kişinin işkence nedeniyle yaşamını yitirdiği belgelendi.⁶

Londra merkezli Suriye İnsan Hakları Gözlemevi (SOHR), geçtiğimiz hafta İdlib, Halep ve Lazkiye kırsalındaki ateşkes bölgelerinde 2'si teğmen olmak üzere 5 Suriye askerinin öldürüldüğünü aktardı.⁷

Dünya Gıda Programına (WFP) ait yardım malzemeleri yüklü 14 tır, Suriye rejim güçlerinin kontrolündeki bölgelerden geçerek İdlib vilayetine girdi. Yerel kaynaklar, bu konvoyun son 15 ayda rejim bölgelerinden İdlib'e geçiş yapan üçüncü konvoy olduğunu kaydetti.⁸

• Fırat'ın Doğusu

Suriye İnsan Hakları Gözlemevinin (SOHR) salı günü aktardığı bir habere göre, Suriye'nin kuzeydoğusunda bulunan El-Hol Kampı'nda, IŞİD'e bağlı hücreler ile YPG arasında çıkan çatışmada 1'i kadın ve 1'i çocuk olmak üzere toplam 3 kişi öldü. Roketatar ve el bombalarının kullanıldığı çatışmada, 4 kadın ve 6 çocuk yaralandı.⁹

ABD Kara Kuvvetlerinin 2023 mali yılı bütçesinde, YPG'nin güdümünde bulunan Suriye Demokratik Güçleri'ne (SDG) ve Irak Ordusuna "eğit-donat destek fonu" kapsamında 541 milyon dolar ayrıldı. "IŞİD ile mücadele Irak ve Suriye eğit-donat fonu" adı altında tahsis edilecek bu miktarın 183 milyon dolarlık kısmının Suriye'nin kuzeydoğusunu işgal eden YPG ve bağlı gruplara ayrıldığı kaydedildi.¹⁰

Birleşmiş Milletler (BM) uzmanları tarafından yapılan açıklamada IŞİD'in Suriye'nin kuzeydoğusunda YPG tarafından kontrol edilen bir hapishaneye düzenlediği saldırının üzerinden iki aydan fazla bir süre geçmesine rağmen, reşit olmayan 100 tutuklunun akıbetinin hâlâ bilinmediği kaydedildi.¹¹

Suriye İnsan Hakları Ağı (SNHR), terör örgütü YPG'nin Suriye'nin doğusundaki Deyrizor vilayetinde bulunan Derneç köyüne düzenlediği bir baskında 4 sivil alıkoyduğunu ve birçok evi ateşe verdiğini bildirdi. Örgüt tarafından alıkonanların tümünün derhâl serbest bırakılması çağırısı yapıldı.¹²

6 [https://turkish.aawsat.com/home/article/3568711/suriye-de-gecen-ay-7-kisi-iskence-edilerek-öldürüldü](https://turkish.aawsat.com/home/article/3568711/suriye-de-gecen-ay-7-kisi-iskence-edilerek-olduruldü)

7 <https://www.rudaw.net/turkish/middleeast/syria/01042022>

8 <https://syrianobserver.com/news/74491/wfp-aid-convoy-enters-idleeb-from-regime-held-syria.html>

9 <https://turkish.aawsat.com/home/article/3562131/suriye-deki-el-hol-kampi-nda-kürt-güçler-ile-deaş-hücreleri-arasında-çatışma>

10 <https://www.rudaw.net/turkish/world/290320221>

11 <https://turkish.aawsat.com/home/article/3568111/haseke-hapishanesine-düzenlenen-saldırının-ardından-gözüaltına-alınan-100>

12 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/ypg-pkk-deyrizorda-sivilleri-alikoyarak-bazi-evleri-atese-verdi/2549313>

• Güney Suriye

Suriye'nin güneyinde bulunan Dera vilayeti kırsalında seyir hâlindeki bir polis devriyesine otomatik silahlarla saldırı düzenlendi. Kim tarafından düzenlendiği henüz bilinmeyen bu saldırı sonucu Suriye İç Güvenlik Güçleri'ne mensup iki kişinin öldüğü, iki kişinin de yaralandığı bildirildi. Dera'da 2022 yılının başından bu yana farklı yöntemlerle gerçekleştirilen saldırıların sayısı 111'e ulaştı. Sivillerin, eski muhaliflerin, Suriye rejimi güçlerinin ve çocukların hedef alındığı bu saldırıların çoğu kimliği belirsiz kişiler tarafından; mayın döşeme, silahla doğrudan hedef alma veya silahlı soygun yoluyla gerçekleşti. Meydana gelen saldırılarda 49 sivil, 30 rejim askeri ve güvenlik görevlisi, 5 eski muhalif unsur, 1 eski IŞİD üyesi, 3 kimliği belirsiz kişi ve 1 Rus yanlısı unsur olmak üzere toplam 89 kişi hayatını kaybetti.¹³

• İdlib ve Harekât Bölgeleri

Halep'in batısındaki Kefer Halep köyünde konuşlu Esad rejimi ordusuyla İran destekli yabancı terörist gruplardan oluşan rejim güçleri, İdlibin kuzeybatısındaki Maratnasan köyüne karadan karaya atış yapılan silahlarla saldırı düzenleyerek ateşkesi ihlal etti. Sivil savunma kaynaklarından alınan bilgiye göre, saldırıda 3 çocuk hayatını kaybetti. Ayrıca gün içerisinde Rus savaş uçakları İdlibin güneyindeki Sfohin ve Fileyfin köylerine toplamda 4 hava saldırısı düzenledi.¹⁴

Millî Savunma Bakanlığı 1 Nisan 2022'de yaptığı açıklamada, "Kahraman komandolarımız, Barış Pınarı bölgesine saldırı hazırlığında olan 2 PKK/YPG'li teröristi ateş destek vasıtaları ile etkisiz hâle getirdi. Teröristlerin saldırı girişimlerine güçlü şekilde karşılık vermeye devam edeceğiz" ifadelerini kullandı.

■ IRAK GÜNDEMİ

• Siyaset

Irak Parlamentosunda 30 Mart 2022 tarihinde yapılması planlanan cumhurbaşkanı seçimi oturumu yetersiz katılım sebebiyle gerçekleştirilemedi.¹⁵ Parlamento katılım sayısının 220 kişiye ulaşması şartı olan oturuma daha önce 202 milletvekili katılmış ve oturum 30 Mart'a ertelenmişti. Oturumları boykot eden Şii Koordinasyon Çerçevesi'nden siyasi tikanıklığı çözmek için yeni hamlelerin beklendiği vurgulanıyor. Koordinasyon Çerçevesi'ne dâhil milletvekillerinden Arif Hemami geliştirdikleri yeni inisiyatif sayesinde yasal zamanı 6 Nisan'da dolacak olan cumhurbaşkanlığı seçimi öncesi krizin çözüleceğini ileri sürerek siyasi gruplarla görüşme turuna başlayacaklarını belirtti.¹⁶ Bununla birlikte Kanun Devleti Koalisyonu lideri

13 <https://turkish.aawsat.com/home/article/3564461/dera'da-polis-devriyesine-saldiri-2-suriyeli-guvenlik-gorevlisi-oldu>

14 <https://turkish.aawsat.com/home/article/3571996/esed-rejiminin-idlib'e-fuzeli-saldirisinda-4-ogrenci-hayatini-kaybetti>

15 <https://www.aljazeera.com/news/2022/3/30/iraq-mps-fail-for-third-time-to-elect-new-president>

16 <https://www.basnews.com/tr/babat/747884>

Nuri el-Maliki'nin başkanlığındaki heyetin ziyaretlere başladığı aktarıldı. İlgili konuda açıklama yapan Kanun Devleti Koalisyonu'nun bir üyesi, Koordinasyon Çerçevesi'nin önümüzdeki birkaç gün içinde bir oturum düzenlemek için şimdiden çaba sarf etmeye başladığını dile getirdi.¹⁷

Sadr Hareketi'nin lideri Mukteda es-Sadr, Şii Koordinasyon Çerçevesi'ne Sadr Grubu olmadan hükûmet kurma çağrısı yaptı. Sosyal medyadan yaptığı açıklamayla Şii Koordinasyon Çerçevesi'ne hükûmeti kurmak için yaklaşık 40 günlük süre verdiğini açıkladı.¹⁸ Dolayısıyla siyasi krize rağmen Sadr'ın, Şii Koordinasyon Çerçevesi ile bütüncül ittifak arayışına girişmediği görülüyor.¹⁹ Sadr'ın açıklamaları üzerine Egemenlik Koalisyonu ile Kürdistan Demokratik Partisi (KDP) ortak bir açıklama yaparak Sadr ile yaptıkları ittifaka bağlı olduklarını vurguladı.²⁰

Irak Yüksek Yargı Konseyi Başkanı Faik Zeydan'ın Irak'ın mevcut Cumhurbaşkanı Berham Salih'in Irak cumhurbaşkanı olarak görevine devam etmesini anayasaya aykırı olarak nitelendirdiği aktarıldı. Buna göre Zeydan konuya ilişkin yaptığı açıklamada, "Irak Parlamentosunun ilk oturumunun üzerinden 30 gün geçmesinin ardından cumhurbaşkanı görevini sürdürmeye devam ederken Irak'ın siyasi durumu anayasayı açıkça ihlal ediyor. Irak Federal Yüksek Mahkemesi (IFYM), Irak'a yeni cumhurbaşkanı seçilmesi ve anayasa ihlalinin bir çözümlenmesi için cumhurbaşkanının görev süresini uzattı" ifadesini kullandı. IFYM, 13 Şubat 2022 tarihinde Cumhurbaşkanı Salih'in görev süresini uzatma kararı almıştı.²¹

Irak Su Kaynakları Bakanı Mehdi Raşid Hamdani, Irak ve Türkiye arasındaki su dosyasına ilişkin gelecek toplantının Bağdat'ta olacağını bildirdi. Türkiye'nin Bağdat Büyükelçisi Ali Rıza Güney ile bir araya gelen Hamdani'nin ilgili görüşmede, Türkiye'den su ile ilgili protokol işlemlerini hızlı bir şekilde imzalamayı talep ettiği kaydedilirken, su dosyasında gelişim amaçlı ortak araştırma merkezlerinin kurulmasını istediği belirtildi. Ayrıca taraflar arasında ramazan ayının ardından Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın özel bir temsilcisi ile Bağdat'ta su sorunu odaklı toplantı yapılacağı ifade edildi.²²

• Güvenlik

KDP'li olduğu iddia edilen "Nayif Kurdistani" isimli bir kişi, twitter üzerinden Şii dinî mercilerine yönelik bir paylaşım yaptı. Hakaret içeren paylaşımın ardından KDP'nin Bağdat'taki parti binasına saldırı düzenlendi. Saldırı sonucunda binanın bir kısmı yakıldı. KDP'den yapı-

17 <https://www.shafaq.com/en/Iraq-News/Coordination-Framework-to-push-for-a-Kurdistan-reconciliation-if-efforts-to-bond-with-al-Sadr-fail-MP-says>

18 <https://abcnews.go.com/International/wireStory/iraqi-cleric-steps-back-asks-rivals-form-government-83793940>

19 <https://www.france24.com/en/live-news/20220331-what-next-for-iraq-amid-deep-political-schism>

20 <https://ina.iq/eng/18555-sovereignty-kdp-we-affirm-our-partnership-with-sadrist-bloc.html>

21 <https://www.tebaajansi.com/irak/faik-zedan-berhem-salih-in-gorevine-devam-etmesi-irak-anayasasina-h293056.html>

22 <https://www.kurdistan24.net/tr/story/77009-Türkiye-ve-Irak-su-sorununu-görüşecek>

lan açıklamada ise paylaşım yapan kişinin partili olmadığı aktarıldı.²³ Öte yandan Irak Başkanı Mustafa el-Kazımi, Bağdat'ta KDP binasına yönelik saldırıda kusuru bulunan güvenlik yetkililerinin görevden alınarak gözaltına alınması talimatı verdi. Kazımi, "Siyasi krizin Irak'ı etkilemesinin önüne geçilmeli. Bu nedenle güvenlik güçlerini görevlerini yapmaya ve parti genel merkezlerini, vatandaşların toplantılarını ve toplumsal olayları korumaya çağırıyorum" dedi.²⁴

Irak Parlamentosu Türkmen Grubu Başkanı ve Irak Türkmen Cephesi (ITC) Kerkük Milletvekili Erşat Salihi, yaptığı yazılı açıklamada Kerkük'ün kuzeyindeki Şivan nahiyesinde bir araya gelerek kutlamalar düzenleyen terör örgütü PKK mensuplarının Kerkük için ciddi tehdit oluşturduğunu belirtti. Kerkük'teki federal güvenlik güçlerine bölgenin güvenliğini daha iyi ve ciddi şekilde kontrol etmesi çağrısı yapan Salihi, terör örgütü mensuplarının Kerkük'te yoğun katılımı kutlamalar düzenlemesinin Irak halkı, hükûmeti ve parlamentosuna meydan okuma niteliği taşıdığını ifade etti. Salihi, Irak hükûmeti ve IKBY'ye, terör örgütünün Irak'taki varlığına son vermek için ciddi adımlar atmaları ve harekete geçmeleri çağrısında bulundu.²⁵

Amerika Birleşik Devletleri (ABD) Başkan Joe Biden'ın, 2023 mali yılı bütçesi olarak kongreye sunduğu tasarıda savunma harcamaları için 813 milyar dolar talep edildi. ABD Kara Kuvvetlerinin 2023 mali yılı bütçesinde, dış operasyonlar kapsamında, aralarında Suriye Demokratik Güçleri (SDG) çatı ismini kullanan terör örgütü YPG/PKK'nın da bulunduğu Suriye'deki gruplara ve "eğit-donat destek fonu" kapsamında Irak Ordusuna 542 milyon dolar ayrıldı. Pentagon, her yıl savaş fonu olarak da bilinen "Denizası Muhtemel Operasyonlar Fonunu" ayrı bir kalem olarak bütçeye ekliyordu. Ancak son iki yıldır bu fon Savunma Bakanlığı Temel Harcamalarına eklendi. Bu değişiklik kapsamında terör örgütü IŞİD'e karşı Irak Ordusu ve Suriye'deki gruplara verilen "eğit-donat destek fonu" Kara Kuvvetleri Komutanlığı bütçesine eklenmişti.²⁶

• Ekonomi

Kerkük'te düzenlenen Irak-Türkiye Ekonomik Forumu'nda iki ülke şirketleri arasındaki ortaklığı geliştirmeye yönelik faaliyetler tartışıldı. Kerkük Ticaret Odası'nın birinci yardımcısı Nuri el-Salihi, Türk şirketlerinin Irak ekonomisini güçlendirirken iki ülke arasındaki ticareti kolaylaştırdığını ve Irak tarafından memnuniyetle karşıladıklarını belirtti.²⁷

Irak Elektrik Bakan Vekili Adil Kerim elektrik hattı projelerinin tamamlanması ile ilgili olarak yaptığı açıklamada, Türkiye ile elektrik hattı projesinin tamamlandığını belirtirken Ürdün ile

23 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/bagdat-ta-kdp-binasi-atese-verildi/2547552>

24 <https://www.rudaw.net/turkish/middleeast/iraq/280320221>

25 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/irak-turkmen-cephesi-kerkukte-terror-orgutu-pkknin-varligi-giderek-artiyor/2547001>

26 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/pentagon-butcesinde-ypg-pkk-nin-faydalandigi-egit-donat-fonuna-542-milyon-dolar-istendi/2548538>

27 <https://ina.iq/eng/18479-iraqi-turkish-economic-forum-activities-kick-off-in-kirkuk.html>

projelerin yapım aşamasında olduğunu aktardı. Bununla birlikte Kerim, iki tarafın çıkarlarını garanti altına alan anlaşmalara varmak için Körfez ile elektrik hattı projelerine ilişkin müzakerelerin devam ettiğini vurguladı.²⁸

Irak Parlamento Maliye Komisyonu gıda, enerji ve gaz alanındaki konuları görüşmek üzere petrol ve elektrik bakanlarını kabul etti. Yapılan açıklamalara göre toplantıda, tarım ve sanayi projelerini desteklemek için elektrik ücretlerinin düşürülmesi ele alındı. Yükselen fiyatlar nedeniyle malların acilen sübvansede edilmesi konusunda bir yasa tasarısının çıkarılması gerektiği vurgulandı.²⁹

Irak Petrol Bakanlığında yapılan açıklamaya göre, Irak'ta mart ayı içerisinde 11,07 milyar dolarlık petrol ihraç edilerek son 50 yılın en yüksek petrol ihracat oranına ulaşıldı. Petrol Bakanlığı tarafından yapılan açıklamada, "Irak 1972 yılından bu yana en yüksek gelir olan 11,07 milyar dolar gelirle 100 milyon 563 bin 999 varil petrol ihraç etti" ifadeleri kullanıldı.³⁰

• Sağlık ve Sosyal Hayat

Irak hükûmeti, ramazan ayının gelmesi nedeniyle günlük mesai saatlerini düzenleme kararı aldıklarını duyurdu. Mesainin başlangıç ya da bitiş saatlerini yeniden düzenleme konusu kurum yetkililerinin inisiyatifine bıraktı.³¹

Birleşmiş Milletler (BM) İnsan Hakları Konseyi, Irak'ta aile içi şiddet yasasının yeniden düzenlenmesi çağrısında bulundu. BM İnsan Hakları Konseyinden yapılan açıklamada, "Irak'ta aile içi şiddet, namus cinayetleri, cinsel şiddet ve taciz suçlarıyla ilgili yasaların yeterince uygulanmadığından ve cezaların hafifletilmesinden" endişe duyulduğu belirtildi. İnsan Hakları Konseyi, Irak'a yönelik kadın ve aile içi şiddetle ilgili yasaları yenilenmesi ve cinsiyet ayrımcılığı içeren yasaları iptal etmesi çağrısı yaptı.³²

■ IKBY GÜNDEMİ

• Siyaset

27-28 Mart tarihinde düzenlenen Küresel Enerji Forumu ve 29-30 Mart tarihleri arasında gerçekleşen Dünya Hükûmetler Zirvesi'ne katılmak için Birleşik Arap Emirlikleri'nde (BAE) bulunan IKBY Başbakanı Mesrur Barzani, BAE'li mevkidaşı Muhammed bin Raşid el-Mektum ile bir araya geldi.³³ Bununla birlikte Başbakan Barzani resmî temasları kapsamında BAE

28 <https://ina.iq/eng/18607-minister-of-electricity-announces-completing-electricity-link-up-with-turkey.html>

29 <https://shafaq.com/ku/Iraq-News/Iraq-s-Parliamentary-Finance-Committee-discusses-boosting-non-oil-revenues-with-oil-electricity-ministers>

30 <https://www.al-monitor.com/originals/2022/04/iraq-oil-exports-1107-bn-march-highest-50-years-0>

31 <https://www.basnews.com/tr/babat/747962>

32 <https://www.basnews.com/tr/babat/747928>

33 <https://gov.krd/government/the-prime-minister/activities/posts/2022/march/> -سەرۆکی-حکومەتی-هەرێمی-کوردستان-لەمگەڵ- /شیخ-محەممەد-بن-راشید-کوردی-بەیت-هەر

Enerji ve Sanayi Bakanı Süheyl Muhammed el-Mazrui, BAE Kabine İşleri Bakanı Muhammed Abdullah el-Karkavi ve Şarika Emiri Şeyh Sultan bin Muhammed el-Kasimi ile de bir araya geldi. Taraflar arasındaki ekonomik ilişkilerin değerlendirildiği görüşmelerde, ilişkilerin güçlendirilmesine yönelik görüş alışverişinde bulunulurken, IKBY ile Irak arasındaki ilişkiler de gündeme geldi. Öte yandan Başbakan Barzani'nin BAE'nin teknolojik gelişmelerinden yararlanma konusunda Bakan el-Karkavi ile bir mutabakat zaptı imzaladığı bildirildi.³⁴

IKBY Başkanı Neçirvan Barzani, Amerika Birleşik Devletleri'nin (ABD) Bağdat Büyükelçisi Matthew H. Tueller ve beraberindeki heyeti kabul etti. Görüşmede Tueller'in Başkan Barzani'ye ABD Başkanı Joe Biden'ın Washington'ın, Irak ve IKBY'ye desteğini vurguladığı mesajını ilettiği aktarıldı.³⁵ Söz konusu mesajda IKBY'nin ABD için önemli bir müttefik olduğu vurgulanırken Biden yönetiminin, IKBY ve Irak'ın güvenlik ve istikrarından yana olduğu belirtildi. Bununla birlikte Biden'ın, Erbil'deki füze saldırılarını kınadığı aktarıldı. Ayrıca Biden'ın istikrarlı bir IKBY'nin, Irak'ın istikrarı ve refahı için de son derece hayati olduğunu vurguladığı belirtildi.³⁶

• Güvenlik

Kürdistan Demokratik Partisi'nden (KDP) olduğu iddia edilen "Nayif Kürdistanı" isimli bir kişinin twitter hesabından "İranlı ve Afgan olan Şii dinî mercileri kabul etmeyeceğiz. Iraklı ve Arap olan Şii dinî mercileri kabul edeceğiz" paylaşımında bulunması üzerine KDP'nin Bağdat'taki parti binasına saldırı düzenlenerek binanın ateşe verildiği kaydedildi. Bununla birlikte söz konusu saldırının İran destekli milis gruplar tarafından yapıldığı aktarıldı.³⁷ Saldırıdan sonra açıklamada bulunan KDP, ilgili paylaşımı kınayarak söz konusu kişinin KDP ile herhangi bir bağlantısının olmadığını belirterek parti binasının güvenlik güçleri tarafından gerektiği gibi korunamadığını vurguladı.³⁸ Konuya ilişkin açıklamada bulunan IKBY İçişleri Bakanlığı da IKBY İçişleri Bakanı Rebar Ahmet'in talebi üzerine ilgili kişinin gözaltına alındığı ve yargı makamlarına teslim edildiğini belirtti.³⁹ Öte yandan KDP Bağdat Teşkilatı Sorumlusu Şivan Muhammed Taha, il binalarına yönelik saldırının ikinci defa cezasız kaldığını vurgulayarak Bağdat'taki büroyu kapatma, tüm siyasi ve örgütsel çalışmalarını durdurma kararı aldıklarını duyurdu.⁴⁰

IKBY Peşmerge Bakanlığı Ulusal Aydınlanma Birimine bağlı bir heyetin resmî temaslarda bulunmak üzere 27 Mart tarihinde, Tuğgeneral Osman Rişe başkanlığında başkent Bağdat'a giderek Bağdat Uluslararası Havalimanı'nda Irak Ortak Operasyonlar Komutanlığı Sözcüsü

34 <https://www.awene.com/detail?article=69274>

35 <https://www.kurdistan24.net/tr/story/76947-Biden'dan-Neçirvan-Barzani'ye-mesaj>

36 <https://peyamner.net/archives/30977>

37 <https://xelk.org/raport/360297/>

38 <https://esta.krd/143138/>

39 <https://www.sharpress.net/all-detail.aspx?Jimare=202867>

40 <https://www.rudaw.net/turkish/kurdistan/2.803.202.210>

Tahsin el-Hafaci tarafından karşılandığı ve Bağdat'ta çeşitli görüşmelerin yapıldığı aktarıldı. Uluslararası Koalisyon Irak ve Suriye Komutan Yardımcısı General Karl Harris'in de yer aldığı görüşmelerde, Peşmerge Bakanlığı heyetinin yürüttükleri çalışmalar hakkında bilgilendirme yaptığı kaydedildi. Buna bağlı olarak ortak yürütülen çalışmaların önemine atıfta bulunularak ilgili taraflar arasında medya faaliyetlerinin daha güçlü bir şekilde yürütülmesinin önemine değinildi. Ayrıca medya konusunda gerekli koordinasyonun daha güçlü bir şekilde sağlanması için birkaç gün içerisinde ilgili konuda Erbil'de ortak bir konferans düzenlenmesi kararının alındığı belirtildi.⁴¹

• Ekonomi

IKBY İmar ve İskân Bakanı Dana Abdulkerim ile İspanyol danışmanlık şirketi Conseltras temsilcileri arasında IKBY'de bulunan 915 kilometrelik demiryolu hattı projesinin hayata geçirilmesi için bir anlaşma imzalandığı bildirildi. Proje hakkında açıklamada bulunan IKBY İmar ve İskân Bakan Yardımcısı Agrin Abdullah Aziz, "915 kilometre uzunluğa sahip olacak proje üç bölümden oluşmaktadır. Birinci aşamada, Türkiye ile IKBY ve Irak'ın tek sınır kapısı olan İbrahim Halil Sınır Kapısı'ndan, Süleymaniye vilayetine bağlı IKBY ile İran arasında bulunan Pervizhan Sınır Kapısı'na kadarki hattı birbirine bağlayan kısım hayata geçirilecek ki bu hat Türkiye sınırından İran sınırına kadar uzanıyor. IKBY'nin tüm kentlerinden geçecek olan bu hat, Kerkük ve Musul'a da bağlanacak. İkinci ve üçüncü aşamalarda ise Erbil'in Hacı Umran, Duhok'taki Bervari bölgesi ile Süleymaniye'nin Kaladize ve Pençvin bölgeleri ve Halepçe'ye uzanacak hat ana hat ile bağlanacak" açıklamasını yaptı. Bununla birlikte Bakan Abdulkerim'in IKBY'deki tüm vilayetleri kapsayacak demiryolu hatlarının inşası için 2012 yılında bir proje hazırlandığını ve bu projenin ulaşım ile ticarete büyük hizmetler sunacağını söyledi.⁴²

27-28 Mart'ta düzenlenen Küresel Enerji Forumu ve 29-30 Mart tarihlerinde gerçekleşen Dünya Hükûmetler Zirvesi çerçevesinde BAE'nin Dubai kentinde bulunan IKBY Başbakanı Mesrur Barzani, "Enerjinin Geleceği ve Petrol Sonrası Dönem" temalı panelde bir konuşma yaptı. İlgili konuşmada Barzani, IKBY'nin enerji potansiyeline değinerek "Petrol ve gaz kaynaklarımızı arttırma yönünde çalışmalarımız sürecektir ve bu sektörü daha fazla geliştirmeyi amaçlıyoruz. Elbette bu İran'ın çıkarlarına uymayabilir. Son dönemde yaşanan savaş nedeniyle dünyada ortaya çıkan enerji boşluğunu elimizden geldiği kadar doldurmamız gerektiğini düşünüyorum" dedi.⁴³

Erbil Valisi Ümit Hoşnav, Erbil'deki sel felaketinde hayatını kaybedenlerin ailelerine ve sel mağdurlarına 7,5 milyar dinar yardım dağıtılacağını açıkladı. Vali Hoşnav, 4 bin 797 kişinin selden etkilendiğini belirterek IKBY Başbakanı Mesrur Barzani'nin talimatıyla mağdurların bir kısmının zararının telafi edildiğini aktardı.⁴⁴

41 <https://politicpress.com/85044/>

42 <https://www.rudaw.net/turkish/kurdistan/310320222>

43 <https://www.awene.com/detail?article=69278>

44 <https://www.xendan.org/detailnews.aspx?jimare=147586&babet=1&relat=1024>

• Sağlık ve Sosyal Hayat

IKBY’de tespit edilen toplam yeni tip koronavirüs (Covid-19) salgınında vaka sayısı 436 bin 410’a yükselirken, virüs nedeniyle hayatını kaybeden kişi sayısının 7 bin 435 olduğu ve virüsü yenerek sağlığına kavuşan kişi sayısının da 428 bin 229’a ulaştığı kaydedildi.⁴⁵ Öte yandan IKBY, nisan ayından itibaren en az bir doz aşı olmuş kişiler için PCR testi zorunluluğunu kaldırma kararı aldı. IKBY resmî sitesinde yer alan açıklamada, bir doz aşı olmuş kimselerden IKBY’nin havalimanları ve sınır kapılarında PCR testi istenmeyeceği bildirildi.⁴⁶

■ TÜRKMEN GÜNDEMİ

• Siyaset

Türkiye’nin Bağdat Büyükelçisi Ali Rıza Güney, Irak Türkmen Cephesi (ITC) Başkanı Hasan Turan ile görüştü. Turan görüşmede, Türkiye Cumhuriyeti’nin çeşitli alanlarda Irak ve Türkmen halkına vermiş olduğu desteklerden ötürü memnuniyetini dile getirdi. Görüşmede ayrıca, iki ülke arasındaki ikili ilişkilerle Irak halkına ve özellikle Türkmen bölgelerine daha fazla hizmet sunulmasını artıran ortak düşüncelerde diyalog ve koordinasyonun güçlendirilmesi konuları ele alındı. Görüşmeye, ITC Bağdat İl Sorumlusu Gülşen Celal de katıldı.⁴⁷

Irak Türkmen Cephesi (ITC) Başkanı Hasan Turan, Kerkük Polisi Müdür Yardımcı Albay Necat Gafur Rahim’i kabul etti. Turan kabulde, Kerkük’te son günlerde polis teşkilatının yapmış olduğu başarılı operasyonlar sonucu vilayette güvenlik ve istikrarın sağlanmasındaki rollerini takdir etti.⁴⁸

Irak Türkmen Cephesi (ITC) Başkanı Hasan Turan, Nasır Koalisyonu Lideri Haydar el-Abadi ile görüştü. Görüşmede, kurulacak hükümet sürecinde yaşanan siyasi tıkanıklığın diyalog yoluyla çözülmesi, IŞİD tarafından yıkıma uğrayan yerlerin imarı ve devlet dairelerinin kurumsal yapılarının güçlendirilmesi konularının ele alındığı açıklandı. Görüşmede, ITC Başkan Yardımcısı Heytem Haşim Muhtaroglu, Türkmen Adalet Partisi Başkanı Sabah Hüseyinoğlu, Türkmen Karar Partisi Başkanı Kerim Zeynel ve ITC Bağdat İl Sorumlusu Gülşen Celal de hazır bulundu.⁴⁹

Fetih Koalisyonu Kerkük Milletvekili Garip Asker yaptığı açıklamada, Irak’ta bazı tarafların hükümetin kurulması sürecinde yaşanan siyasi tıkanıklık ve anlaşmazlıkları istismar ederek Kerkük dosyasını siyasi pazarlık hâline getirmek istediklerini belirtti. Asker ayrıca, güvenlik olarak istikrar yaşayan ve özel bir durumu olan Kerkük’ün, Bağdat’ta yapılan hükümeti kur-

45 <https://www.awene.com/detail?article=69397>

46 <https://www.basnews.com/tr/babat/747132>

47 <https://www.facebook.com/photo/?fbid=506061287754185&set=a.456698766023771>

48 <https://www.facebook.com/photo/?fbid=505980527762261&set=a.456698766023771>

49 <https://earthiq.news/archives/56261>

ma sürecinde siyasi pazarlıklardan uzak tutulması, vilayette sağlanan huzur ve kardeşliğin bozulmaması gerektiğini açıkladı.⁵⁰

Adalet ve Kalkınma Partisi (AK Parti) Milletvekili Metin Gündoğdu, Irak Türkmen Cephesi (ITC) Başkanı Hasan Turan'ı ziyaret etti. Ziyarete, iki ülke halkı arasındaki bağı güçlendirmek için sosyal, eğitim ve insani yardım konularının ele alındığı açıklandı. Görüşmede, ITC Başkan Yardımcıları Hişam Bayraktar, Heytem Haşim Muhtaroglu ve ITC Kerkük İl Başkanı Kahtan Vendavi de hazır bulundu.⁵¹

Irak Türkmen Cephesi (ITC) Seçim Dairesi Başkanı Cevdet Zülal, ITC Kifri Bürosunu ziyaret etti. Ziyarete ilişkin açıklamada bulunan ITC Kifri Büro Sorumlusu Sezgin Bayatlı, Irak Kürt Bölgesel Yönetimi'nde (IKBY) Ekim 2022'de yapılacak parlamento seçimlerinde yapılması planlanan faaliyetler masaya yatırıldı.⁵²

• Güvenlik

Irak güvenlik kaynaklarından yapılan açıklamada, Kerkük'te ulusal güvenlik güçlerine bağlı bir ekip tarafından akaryakıt kaçakçılığına yönelik operasyon düzenlendiği belirtildi. Düzenlenen operasyona ilişkin yapılan açıklamada, Kerkük'ün komşu illerine kaçırılmak istenen 7 tanker petrol ve 400 adet gaz tüpünün ele geçirildiği açıklandı.⁵³

Irak Savunma Bakanlığına bağlı Askerî İstihbarat Müdürlüğü tarafından yapılan açıklamada, Musul vilayetinin Telafer ilçesine bağlı İbrahim Sincar köyünde varlık gösteren terör örgütü IŞİD'e yönelik operasyon düzenlendiği belirtildi. Düzenlenen operasyona ilişkin yapılan açıklamada, bölgeden edinilen istihbari bilgileri değerlendirerek bir evde 25 litrelik bidonlara yerleştirilmiş 8 adet el yapımı bombanın ele geçirildiği açıklandı.⁵⁴

Kerkük Ortak Operasyonlar Komutanlığının yaptığı açıklamada, Kerkük'ün güneyinde yer alan Zıgaytun Vadisi ile Kubba Köyü arasında konuşlu terör örgütü IŞİD'e yönelik operasyon düzenlendiği belirtildi. Düzenlenen operasyona ilişkin yapılan açıklamada, eylemlerde kullanılmak üzere ayarlanmış 20 adet cep telefonu, 32 sim kartı, 12 adet patlayıcı batarya, 4 adet el bombası ve 37 fünyenin ele geçirildiği açıklandı.⁵⁵

Irak güvenlik kaynaklarından yapılan açıklamada, Irak İçişleri Bakanlığına bağlı çevik kuvvetler tarafından Selahaddin vilayetinin Tuzhurmatu ilçesine bağlı Yengice köyünde varlık gösteren terör örgütü IŞİD'e yönelik operasyon düzenlendiği belirtildi. Düzenlenen operas-

50 <https://almaalomah.me/2022/03/28/589774/>

51 <https://www.facebook.com/photo/?fbid=505569627803351&set=pcb.505569734470007>

52 <https://www.facebook.com/ITC-K%C4%B0FR%C4%B0-B%C3%BCrosu-642096329253965/photos/pcb.2518469624949950/2518469284949984/>

53 <https://www.nasnews.com/view.php?cat=82852>

54 <https://www.dijlah.tv/index.php?page=article&id=303637>

55 <https://earthiq.news/archives/54366>

yonu ilişkin yapılan açıklamada, Irak Terör Yasası'nın 4. maddesi kapsamında aranmakta olan 2 İŞİD mensubunun yakalandığı açıklandı.⁵⁶

Irak Federal Polis Güçleri tarafından yapılan açıklamada, Kerkük'ün güneyinde yer alan Havice ilçesine bağlı Muhallat Abu Hançer ve eş-Şecere köylerinde konuşlu terör örgütü İŞİD'e yönelik operasyon düzenlendiği belirtildi. Düzenlenen operasyona ilişkin yapılan açıklamada, 8 adet havan mermisi, 4 adet el yapımı bomba ve 122 adet obüs mermisinin ele geçirildiği açıklandı.⁵⁷

• Sağlık ve Sosyal Hayat

Türkmen Şehit Aileleri ve Siyasi Tutuklular Derneği tarafından, 28 Mart 1991 gerçekleşen Altunköprü Katliamı'nda hayatını kaybedenler için anma töreni düzenlendi. Törende konuşma yapan Irak Türkmen Cephesi (ITC) Başkanı Hasan Turan, Irak'ta Türkmen milletinin mücadelesinden ve uğradıkları haksızlıktan söz ederek, "bu toprakları canları pahasına yurt eden ve Altunköprü'de Türkmen kimliği uğruna şehit olanları rahmet ve saygıyla yad ediyoruz" ifadelerini kullandı.⁵⁸

Irak Türkmen Cephesi (ITC) Başkanı Hasan Turan Bağdat'ta Sünni Vakfı Müdürü Abdülhalik el-Azzavi'yi ziyaret etti. Turan, El-Azzavi'yi yeni görevinden dolayı tebrik ederek başarılar diledi. Gerçekleşen görüşmede vatandaşlara hizmet sunmak için iş birliğinin artırılması konuları ele alındı. Turan'a ziyaretinde Kerkük Sünni Vakfı Müdür Yardımcısı Şeyh Hasan Beyoğlu eşlik etti.⁵⁹

■ KÖRFEZ GÜNDEMİ

• Suudi Arabistan

Suudi Arabistan'ın Yemen'deki operasyonlara ilişkin olarak, Birleşmiş Milletler Yemen Özel Temsilcisi Hans Grundberg'in ateşkes teklifine olumlu cevap verdiği açıklandı. Ramazan ayında çatışmaların durması için Grundberg'in Yemen'deki tüm taraflarla etkileşime geçtiği belirtildi. Suudi yetkililerin Yemenlileri olumlu ve dinamik bir atmosfer yaratarak barışın sağlanması için zorlamayı istediklerini, yalnızca Husilerle diyalog kurarak barış sağlanabileceğini ifade ettiği aktarıldı.⁶⁰

Suudi Arabistan, Yemen'deki İran bağlantılı Husi hareketini finanse etme suçuyla alakalı farklı uyruklardan 25 kişiyi ve kurumu terör listesine dâhil ettiğini açıkladı. Kararın tek taraflı

56 <https://kirkuktv.net/AR/Details/5173>

57 <https://kirkuktv.net/AR/Details/5148>

58 <https://twitter.com/hasanturank/status/1508381740376723460/photo/1>

59 <http://www.turkmenelitvhaber.net/turkmeneli/item/24196-turan-bagdat-ta-sunni-vakfi-mudurlugu-nu-ziyaret-etti.html>

60 <https://www.reuters.com/world/middle-east/saudi-arabia-responded-positively-un-truce-yemen-says-official-2022-03-31/>

ve ABD Hazine Bakanlığı ile etkileşim içinde gerçekleştirildiği belirtildi. Terör listesine dâhil edilen kişilerin ve kurumların İran Devrim Muhafızları'nın Kudüs Gücü desteğiyle Husilere finansal yardım sağladığı ifade edildi.⁶¹

Suudi Arabistan, Mısır Merkez Bankasına 5 milyar dolar depozito yardımı gönderdiğini duyurdu. Suudi Arabistan, Ukrayna savaşının Mısır ekonomisine baskı yapması sebebiyle Mısır'a daha fazla yatırım yapabileceğini ifade etti. Mısır kabinesinin de Suudi Arabistan'ın Kamu Yatırım Fonu'nun Mısır'da ek fonlara yatırım yapacağını duyurduğu belirtildi. Kamu Yatırım Fonu ve Mısır'ın varlık fonu arasındaki iş birliğinin 10 milyar dolar yatırım çekecek önlemleri de içereceği belirtildi. Suudi Arabistan Şura Konseyinden sorumlu Devlet Bakanı Essam bin Saeed, Mısırlılarla imzalanan bir anlaşma bağlamında Mısır'da özel bir yatırım şirketi de kurulabileceğini ifade etti. Eğitim, sağlık, tıp, tarım, gelişim ve finans alanlarında yatırım yapılabileceği belirtildi.⁶²

Suudi Arabistan Enerji Bakanı Prens Abdülaziz bin Selman, Dubai'de katıldığı bir programda OPEC+'ın Rusya'yı ittifaktan çıkarabilecekleri başkaları tarafından ifade edildiğinde, OPEC+ üyelerinin görüşmelerde siyaseti bir kenara bıraktığını belirtti. BAE Enerji Bakanı Suhail al-Mazrouei ile petrol fiyatının dengesini sağlayarak tüketiciyi memnun etmeye çalıştıklarını ifade eden Abdülaziz bin Selman, piyasaya istikrar getirmeleri ve bu meseleyi siyasallaştırmamaları gerektiğini vurguladı. OPEC+'ın mayıs ayında petrol üretimini artırma planını uygulayacağını bazı kaynaklar tarafından belirtildiği ifade edildi.⁶³

Türkiye'de devam eden Cemal Kaşıkçı cinayeti davasının durdurularak Suudi Arabistan'a devredilmesi savcı tarafından teklif edildi. Davada 26 Suudi şüphelinin gıyabında yargılandığı, davanın sevk edilmesi için Adalet Bakanlığının onayı alınacağı belirtildi. Sonraki duruşmanın 7 Nisan'da gerçekleşeceği duyuruldu. Daha öncesinde de Suudi Arabistan'ın Türkiye'den davayı devretmesini talep ettiği belirtildi.⁶⁴ Türkiye Adalet Bakanlığı ise Kaşıkçı davasının Suudi Arabistan'a sevk edilmesini onaylayabileceklerini ifade etti. Adalet Bakanı Bekir Bozdağ'ın davanın transferi ile alakalı olumlu fikir beyan edeceklerini belirttiği aktarıldı.⁶⁵

• Birleşik Arap Emirlikleri (BAE)

Abu Dabi Mubadala Yatırım Şirketi, Ukrayna'daki kriz sebebiyle portföyünün %1'inden azını temsil eden Rusya'daki yatırımlarını durdurma kararı aldı. Abu Dabi'nin ikinci en büyük var-

61 <https://www.reuters.com/world/middle-east/saudi-arabia-blacklists-25-people-entities-over-yemen-financing-state-media-2022-03-31/>

62 <https://www.reuters.com/world/middle-east/saudi-arabia-deposits-5-billion-egypts-central-bank-state-news-agency-2022-03-30/>

63 <https://www.reuters.com/business/world-economy-will-be-hit-if-oil-supplies-are-threatened-saudi-energy-minister-2022-03-29/>

64 <https://www.reuters.com/world/turkish-prosecutor-seeks-halt-trial-saudi-suspects-khashoggi-killing-2022-03-31/>

65 <https://www.middleeastmonitor.com/20220401-turkey-ministry-to-approve-request-to-transfer-khashoggi-case-to-saudi/>

lık fonundan Rusya'daki yatırımlar hakkında ilk defa bir açıklama geldiği görüldü. Mubadala yöneticisi Haldun Mübarek'in Rusya-Ukrayna krizi bağlamında Rusya'daki yatırımları durdurmak zorunda olduklarını ifade etti. Mubadala'nın Rusya'nın varlık fonu Rusya Doğrudan Yatırım Fonu ile de stratejik bağları olduğu belirtildi. Mübarek'in son olayların Mubadala'nın küresel bir yatırımcı olma hedefini etkilemediğini ifade ettiği aktarıldı.⁶⁶

ABD Dışişleri Bakanı Antony Blinken, Fas'ta Abu Dabi Veliaht Prensi Muhammed bin Zayid al-Nahyan ile bir araya geldi. Blinken, Washington'ın Husiler tarafından Körfez ülkelerine yapılan saldırıları engellemek için yardım etmeye kararlı olduğunu ifade etti. Blinken, bölgede ve ötesinde birlikte karşı karşıya gelecekleri çok mücadele olduğunu belirtti. Blinken'in Körfez ülkelerinin kendilerini savunabilmesi için yardım edebilecekleri her şeyi yapacaklarını ifade ettiği aktarıldı. Şeyh Muhammed'in ise görüşme hakkında önemli bir fırsat olduğunu ve ikili ilişkiler hakkında konuşulacak çok şey olduğunu ifade etti. Blinken'in Şeyh Muhammed ile görüşmesinde BAE ve Suudi Arabistan'ın önemini vurgulamış olabileceği de belirtilenler arasındadır. İran, Yemen, küresel enerji piyasası, BAE'nin Suriye ile yakınlaşmasının görüşmenin gündemlerinden olacağı belirtildi.⁶⁷

BAE Enerji Bakanı Suhail Muhammed Al Mazrouei, ABD'nin pragmatik olması ve OPEC+ ittifakının tüketicilerin yararını düşünerek hareket ettiğini anlaması gerektiğini ifade etti. Dubai'de gerçekleşen bir endüstri programına katılan bakana Suudi Arabistan enerji bakanı da eşlik etti. Mazrouei, ABD'nin OPEC+'a politikasını dikte etmeye çalışmaması gerektiğini ifade etti.⁶⁸

Abu Dabi Veliaht Prensi Muhammed bin Zayid Al Nahyan ve Ukrayna Devlet Başkanı Volodimir Zelenski arasında bir telefon görüşmesi gerçekleşti. Görüşmede Ukrayna krizindeki son gelişmelerin ve barış görüşmelerinde elde edilen sonuçların değerlendirildiği ifade edildi. Şeyh Muhammed'in müzakerelerle barışçıl çözümler elde edilmesinin önemini vurguladığı, sivillerin korunmasının öncelik hâline getirilmesi gerektiğini ifade ettiği belirtildi.⁶⁹

BAE Dışişleri Bakanı Şeyh Abdullah bin Zayid Al Nahyan, Negev Çölü'nün güneyinde gerçekleşen Negev Zirvesi'ne İsrail Dışişleri Bakanı Yair Lapid'in daveti üzerine katılım gösterdi. ABD, Mısır, Fas ve Bahreyn dışişleri bakanlarının da zirveye katılım gösterdiği belirtildi. Zirvede ortak endişe kaynağı olan bölgesel ve uluslararası meseleler üzerine konuşulduğu ifade edildi. Şeyh Abdullah'ın barışı, toleransı sağlamak için ortak hareket etmenin önemini vurguladığı belirtildi.⁷⁰ Şeyh Abdullah ve Yair Lapid arasında birebir resmî görüşme de ger-

66 <https://www.reuters.com/business/abu-dhabi-sovereign-fund-mubadala-must-pause-russia-investments-ceo-says-2022-03-28/>

67 <https://www.reuters.com/world/us-blinken-meet-uae-leader-morocco-shore-up-ties-2022-03-29/>

68 <https://www.reuters.com/world/middle-east/us-should-understand-opec-is-looking-out-consumers-uae-energy-minister-2022-03-29/>

69 <https://www.wam.ae/en/details/1395303035532>

70 <https://www.wam.ae/en/details/1395303034405>

çekleştirildiği aktarıldı. Görüşmede tarafların İbrahim Anlaşmaları kapsamında ikili ilişkilerin güçlendirilmesi üzerine konuştuğu ifade edildi. İki bakanın Ukrayna krizi de dâhil olmak üzere bölgesel ve uluslararası gelişmeler hakkında fikir alışverişinde bulunduğu belirtildi. Tarafların bölgede barışı sağlamak için İbrahim Anlaşmalarının çok önemli olduğunu vurguladığı ifade edildi.⁷¹

• Katar

Mısır ve Katar arasında iki ülke ilişkileri iyileştirilmeye çalışılırken 5 milyar dolar değerinde yatırım anlaşması imzalandığı duyuruldu. Yatırıma ve ortaklıklara dair detaylı bilgi paylaşılmadığı, duyurunun Katarlı dışişleri ve maliye bakanlarının Mısır ziyareti sırasında gerçekleştiği belirtildi. Mısır dışişleri bakanının iki ülkenin farklı alanlarda iş birliğini güçlendirmek adına ortak bir komite kuracağını duyurduğu ifade edildi.⁷²

Katar Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü Dr. Majid Al-Ansari, ülkesinin Ukrayna'da askerî çatışmanın artmasına karşı olduğunu ifade etti. Al-Ansari, Katar'ın diyalogun önemine inandığını ve tarafların etkileşim kurması gerektiğini belirtti, ülkesinin de bu konuda elinden geleni yapmaya hazır olduğunu vurguladı.⁷³ Katar Yatırım Otoritesi (QIA) ise Rus gaz şirketi Rosneft'teki yatırımlarının ticari değerlendirmelere dayandığı ve sürecin devam ettiği belirtti. Ancak Şeyh Muhammed, QIA'nın yatırımlarını artırmayı şimdilik durduracağını ifade etti.⁷⁴

Katar Dışişleri Bakanı Şeyh Muhammed bin Abdürrahman Al-Thani ve Fransız mevkidaşı Jean-Yves Le Drian arasındaki gerçekleşen görüşmenin ardından bir basın toplantısı gerçekleştirildi. Le Drian, Katar'ın Çad'daki taraflar arasında arabulucu rol oynamasından dolayı takdirlerini ifade etti. Le Drian, ziyareti sırasında Katar Emiri Şeyh Temim bin Hamad Al Thani ile de görüşme imkânı buldu. Şeyh Muhammed ve Le Drian, Lübnan'daki sosyal ve ekonomik duruma değindiği ifade edildi. Lübnan'da mayıs ayındaki parlamento seçimlerinin önemini iki taraf da vurguladı. İki bakan da Lübnan'da güvenliğin sağlanmasına ve reform yapılması gerektiğine vurgu yaptı. Ukrayna konusunda ise Şeyh Muhammed, diplomatik çözüm ve insancıl hukuka saygı duyulması gerektiğine dikkat çekti. Le Drian ise Rusya'nın Ukrayna işgalinin Avrupa kıtasındaki çıkarlara doğrudan bir tehdit olduğunu ifade etti. Ukrayna krizi bağlamında önemli olarak Le Drian, Katar Enerji Bakanı Saad Sherida Al-Kaabi ile de bir görüşme gerçekleştirdi. Taraflar arasında özellikle yatırım ve enerji alanındaki ekonomik ortaklığın önemi vurgulandı.⁷⁵

İtalyan gemi üreticisi Fincantieri, Katar için dördüncü Zubarahclass korveti de denize indirdi. Gemiye "Sumaysimah" adı verildiği belirtildi. Söz konusu geminin Katar Savunma Bakanlığı

71 <https://www.wam.ae/en/details/1395303034217>

72 <https://www.reuters.com/world/africa/egypt-qatar-sign-5-blm-investment-deals-cabinet-statement-2022-03-29/>

73 <https://dnstag-16422.catriner-ams.servebolt.cloud/qatar-willing-to-bridge-dialogue-between-russia-and-ukraine/>

74 <https://dnstag-16422.catriner-ams.servebolt.cloud/qatars-fm-doha-rules-out-new-investments-in-russia/>

75 <https://dnstag-16422.catriner-ams.servebolt.cloud/france-praises-qatars-mediation-in-chad-talks/>

tarafından 2017 yılında sipariş edilen dört geminin sonuncusu olduğu ifade edildi. Anlaşmanın 5 milyar dolardan fazla değeri olduğu ve dört korvet, bir amfibik gemi ve iki denizasırlı karakol gemisini içerdiği belirtildi.⁷⁶

• Kuveyt

Kuveyt Başbakan Yardımcısı ve Savunma Bakanı Şeyh Talal Halid Al-Ahmed Al-Sabah, ABD Savunma Bakanı Lloyd Austin ile çeşitli konular hakkında fikir alışverişinde bulunmak için bir telefon görüşmesi gerçekleştirdi. Tarafların uluslararası ve bölgesel gelişmelerle, iki ülke arasındaki iş birliğini artırma üzerine görüştüğü ifade edildi. İki ülke arasındaki köklü ilişkilere vurgu yapıldığı belirtildi.⁷⁷

Kuveyt Başbakanı Şeyh Sabah Halid Al-Hamad Al-Sabah ve BAE Başbakan Yardımcısı ve İçişleri Bakanı Saif bin Zayid Al Nahyan arasında Dünya Hükûmet Zirvesi'nin yanı sıra bir görüşme gerçekleşti. Görüşmede hükûmetlerin bir araya gelerek söz konusu zirvede tecrübelerinin ve fikirlerinin paylaşıldığı, bu sayede geleceğin gelişimine katkıda bulunduğu vurgulandı.⁷⁸

Kuveyt Dışişleri Bakanı Şeyh Dr. Ahmed Nasır Al-Muhammed Al-Sabah, Fransız mevkidaşı Jean-Yves Le Drian ile görüşmesinin ardından gerçekleştirilen basın toplantısında Körfez ülkelerinin İran'ın nükleer durumu ile alakalı endişeleri olduğunu ve bunun göz önünde bulundurulması gerektiğini ifade etti. Basın toplantısında Kuveyt ve Fransa arasındaki köklü ilişkilere ve her alanda ilişkilerin geliştirmeyi hedeflediklerine vurgu yapıldı. İki ülke arasında köklü ilişkiyi de gösteren iki mutabakat zaptı imzalandığı ifade edildi. Le Drian'ın petrol fiyatlarının OPEC üyeleri tarafından belirlendiğini ve Fransa'nın müdahale etmeyeceğini ifade ettiği belirtildi.⁷⁹

Kuveyt Dışişleri Bakanı Şeyh Dr. Ahmed Nasır Al-Muhammed Al-Sabah ve Rus mevkidaşı Sergey Lavrov arasında Ukrayna kriziyle alakalı gelişmeler hakkında bir telefon görüşmesi gerçekleşti. Görüşmede Kuveyt'in uluslararası hukuku ve BM kurallarına bağlılığının vurgulandığı, ateşkesin sağlanması ve gerilimin azaltılarak diyalog ile barışçıl bir çözüme ulaştırılması gerektiğine dikkat çektiği belirtildi.⁸⁰

• Umman

ABD Başkanı Joe Biden, Umman'a ve Suudi Arabistan'a Yemen'de taraflar arasında ateşkes sağlanmasındaki rollerinden dolayı minnettarlığını dile getirdi. Biden, bu adımların önemli

76 <https://dnstag-16422.catriner-ams.servebolt.cloud/italian-shipbuilder-fincantieri-launches-fourth-corvette-for-qatar/>

77 <https://www.kuna.net.kw/ArticleDetails.aspx?id=3033083&Language=en>

78 <https://www.kuna.net.kw/ArticleDetails.aspx?id=3032710&Language=en>

79 <https://www.kuna.net.kw/ArticleDetails.aspx?id=3032592&Language=en>

80 <https://www.kuna.net.kw/ArticleDetails.aspx?id=3032443&Language=en>

olduğunu ancak yeterli olmadığını ifade etti, müzakerecilerin sıkı ve gerekli bir çalışmayla Yemenliler için barışı sağlaması gerektiğini belirtti. Ateşkesin sağlanması Umman Dışişleri Bakanlığı tarafından da memnuniyetle karşıladığı, Umman'ın, BM'nin ve diğer tarafların savaşı bitirme girişimlerine destek vereceği ifade edildi.⁸¹

Fransa Dışişleri Bakanı Jean-Yves Le Drian, Umman'a gerçekleştirdiği ziyarette Tarım, Balıkçılık ve Su Kaynakları Bakanı Dr. Saud Hamoud Al Habsi ile bir araya geldi. İki taraf gıda güvenliği ile alakalı iş birliği üzerine görüşmüş, ikili ilişkileri gözden geçirdi. Görüşmeye Fransa'nın Umman Büyükelçisi Veronique Aulagnon ve heyetin de eşlik ettiği belirtildi.⁸² İngiltere Dışişleri Bakanı Elizabeth Truss, Umman'ı ziyaret ederek Sultan Heyssem bin Tarık ile bir araya geldi. İki ülke arasındaki tarihî dostluğun gözden geçirildiği, fikir alışverişinde bulunulduğu ifade edildi. İkili iş birliğinin karşılıklı olarak geliştirilmesine vurgu yapıldığı, uluslararası gelişmeler hakkındaki görüşlerin paylaşıldığı belirtildi.⁸³

Umman Ticaret, Sanayi ve Yatırım Bakanlığında bir heyet, Expo 2020 Dubai'de gerçekleşen Investopia Zirvesi'ne katılım gösterdi. Umman heyetine Yatırım Geliştirme Müsteşarı Asilah Salih Al Samsami başkanlık etti. Zirve süresince Umman ve diğer ülkeler arasında yatırım ortaklıkları ve iş birliği geliştirme yönünde görüşmeler gerçekleştirdiği ifade edildi. Zirvenin ekonomik büyüme, yenilik ve teknolojik devrim alanlarındaki uluslararası vizyonlardan ve uzmanlardan yararlanmak için de faydalı olduğu belirtildi.⁸⁴

Umman'da gerçekleşen Umman-Bahreyn İş Forumu'nda yatırım fırsatlarının ve yatırımcılara sunulan teşviklerin değerlendirildiği, iki ülke arasındaki ticaret hacminin ve yatırımın nasıl artırılacağı üzerine görüşüldüğü ifade edildi. Umman Ticaret ve Sanayi Odası ve diğer hükümet birimleri tarafından Umman'daki yatırımlar hakkında sunum yapıldığı belirtildi. Ticaret ve Sanayi Müsteşarı Dr. Salih Said Masn, Umman'ın yatırım çekebilme için gerekli yasal düzenlemelerle uzun süredir ilgilendiği ifade edildi. Umman'ın yatırım ve sermaye için yasal ve finansal garantiler sunduğu belirtildi. Forumun iki ülkenin özel sektörleri arasında yatırımı ve ortaklığı arttırmak adına bir fırsat olduğu vurgulandı. Forumun yanı sıra anlaşma imzalanması ve ortaklık kurulması için ikili görüşmelerin gerçekleştirildiği de belirtildi.⁸⁵

• Bahreyn

Türkiye Hazine ve Maliye Bakanı Nureddin Nebati, Bahreyn'e bir ziyaret gerçekleştirdi. Nebati, Başbakan Yardımcısı Şeyh Halid bin Abdullah Al Halife tarafından makamında ağırlandı. Ziyaret kapsamında Ekonomi Komitesi toplantısının yedincisi de gerçekleştirildi. Ziyaret sırasında Bahreyn Maliye ve Ulusal Ekonomi Bakanı Şeyh Selman bin Halife Al Halife'nin

81 <https://timesofoman.com/article/115109-us-president-thanks-oman-for-truce-in-yemen>

82 <https://cdn.timesofoman.com/article/114929-oman-and-france-discuss-food-security-cooperation>

83 <https://cdn.timesofoman.com/article/115003-his-majesty-meets-british-foreign-secretary>

84 <https://cdn.timesofoman.com/article/114927-oman-participates-in-investopia-summit-at-expo-2020-dubai>

85 <https://cdn.timesofoman.com/article/114967-oman-bahrain-business-forum-explores-investment-opportunities>

ve Türkiye'nin Bahreyn Büyükelçisi Esin Çakıl'ın da bulunduğu belirtildi. Görüşmede ortak çıkarlar, bölgesel ve uluslararası gelişmeler üzerine konuşulduğu aktarıldı. Tarafların Bahreyn-Türkiye ilişkilerini geliştirmek ve çeşitli alanlarda iş birliği sağlamak için istekli olduklarını ifade ettiği belirtildi.⁸⁶ Bahreyn Maliye ve Ulusal Ekonomi Bakanı Şeyh Selman bin Halife Al Halife'nin iki ülke arasında ekonomik iş birliğinin sağlanmasının ve ilişkilerin güçlendirilmesinin önemine değindiği ifade edildi. Ekonomi ve yatırım alanlarında iş birliğine vurgu yapan bakan, iki ülke arasındaki ilişkilerin ayrıcalıklı ve önemli olduğunu belirtti.⁸⁷

Bahreyn-Türkiye Ortak Komitesinin yedinci toplantısına ise iki ülkenin maliye bakanları Nureddin Nebati ve Şeyh Selman bin Halife başkanlık etti. İki bakan da ülkeleri arasındaki finansal, ekonomi, ticaret, yatırım ve gelişim alanlarında iş birliği sağlanmasının önemini vurguladı. Toplantı sırasında standardizasyon alanında iki tarafın iş birliğine yönelik bir mutabakat zaptı imzalandığı belirtildi. Bahreyn'in krallıktaki Deniz ve Hava Yükü Hizmetleri Uluslararası Merkezinde Türkiye'ye "yetkili ortak" statüsünü verdi duyuruldu. Bu kararlar çeşitli ekonomik sektörlerle bağlantı kurulabileceği ve rekabetçi bir avantajla yatırım çekilebileceği belirtildi.⁸⁸

Bahreyn Sanayi, Ticaret ve Turizm Bakanı Zayid bin Raşid Al-Zayani, İsrail'de gerçekleşen Uluslararası Akdeniz Turizm Fuarı 2022'nin açılış törenine katılım gösterdi. Açılış törenine üst düzey yetkilerin yanı sıra İsrail Cumhurbaşkanı Isaac Herzog ve Turizm Bakanı Yoel Razvozov'un da katılım gösterdiği belirtildi. Al-Zayani, fuara katılım gösteren kişiler ile görüşmeler gerçekleştirerek ülkeler arasındaki turizm iş birliğini güçlendirmenin yolları üzerine istişarelerde bulundu.⁸⁹

Bahreyn Dışişleri Bakanı Dr. Abdullatif bin Raşid Al Zayani, Almanyalı mevkidaşı Annalena Baerbock ile Berlin Enerji Geçişi Diyalogu Konferansı kapsamında bir görüşme gerçekleştirdi. Al Zayani, iki ülke arasında çeşitli alanlardaki iş birliğine ve Bahreyn'in Almanya ile daha kapsamlı iş birlikleri kurmaya istekli olduklarına değindi. Baerbock ise ikili iş birliğini geliştirmenin önemini, iletişimin ve koordinasyonun güvenle atakalı meselelerde devamlılığın sağlanmasını vurguladı. İki ülke arasındaki ilişkilerin, bölgesel ve uluslararası siyasi ve güvenlik durumunun değerlendirildiği belirtildi.⁹⁰

86 <https://www.bna.bh/en/DeputyPrimeMinisterreceivesTurkishFinanceMinister.aspx?cms=q8FmFJgiscL2fwlzON1%2bDgQnEm64dvtK4g%2b2GVHK%2baA%3d>

87 <https://www.bna.bh/en/FinanceMinisterstressesimportanceoffurtherstrengtheningBahrainiTurkisheconomicrelations.aspx?cms=q8FmFJgiscL2fwlzON1%2bDoSZM64My8Vr1lSQHpQn%2bio%3d>

88 <https://www.bna.bh/en/BahrainiTurkishcooperationdiscussed.aspx?cms=q8FmFJgiscL2fwlzON1%2bDqjZbq%2bASlMHPxl%2fWylQeQ%3d>

89 <https://www.bna.bh/en/IndustryMinisterparticipatesintourismexpoinTelAviv.aspx?cms=q8FmFJgiscL2fwlzON1%2bDsXfXmNlfnGHUsxoUtHq668%3d>

90 <https://www.bna.bh/en/ForeignMinistermeetsGermancounterpart.aspx?cms=q8FmFJgiscL2fwlzON1%2bDq00WD460psa%2bgYlA47z0lA%3d>

• Yemen

Yemen'deki savaşın tarafların olası bir esir değişimi üzerine görüştüğü belirtildi. Yüzlerce mahkûmun serbest bırakılabileceği, buna 16 Suudi vatandaşının ve Yemen cumhurbaşkanının kardeşinin de dâhil olabileceği ifade edildi. Suudi Arabistan öncülüğündeki koalisyon ve İran bağlantılı Husi hareketi arasındaki bir anlaşmanın ramazan ayında şiddeti azaltılabileceği ve BM'nin ateşkes girişimlerine destek olabileceği belirtildi. Husi yetkilisi Abdülkadir al-Mortada BM çatısı altında söz konusu anlaşmanın 823 koalisyon mahkûmu karşısında 1400 Husi mahkûmunun serbest kalmasını sağlayabileceğini ifade etti. Yemen Cumhurbaşkanı Abdurabbu Mansur Hadi'nin kardeşi ve eski savunma bakanı Mahmud al-Subaihi'nin serbest kalması hakkında da görüşüldüğü ifade edildi. Mortada'nın tarafların mahkûm listelerinin karşılıklı olarak inceleyebileceğini belirttiği aktarıldı. Görüşmelerin sürdüğü, henüz tam olarak anlaşmaya varılmadığı belirtildi.⁹¹

Körfez İşbirliği Konseyi Genel Sekreter Yardımcısı Abdülaziz Al-Aweisheq'in İran bağlantılı Husileri Suudi Arabistan'daki görüşmeye davet ettikleri belirtildi.⁹² Yemenli taraflar arasındaki görüşmeler KİK'in ev sahipliğinde Riyad'da Husiler olmadan 30 Mart'ta başladı.⁹³

Yemen'de Suudi Arabistan öncülüğündeki koalisyon, Birleşmiş Milletlerin ramazan ayında ateşkes sağlanması çağrısı üzerine askerî operasyonlarını durdurma kararı aldığını duyurdu. Suudi Arabistan, 30 Mart itibarıyla askerî operasyon yapmayacaklarını açıkladı. Husi lideri Muhammed al-Bukaiti ise Yemen'e uygulanan kuşatmanın da askerî bir harekât olduğunu, kuşatma sona erdirilmediği sürece askerî operasyonların durdurulmasının anlamsız olduğunu ifade etti. Al-Bukaiti, bahsedilen durum sebebiyle Husilerin kuşatmayı kırmak için askerî operasyonlarının devam edeceğini belirtti.⁹⁴ Suudi destekli Yemen hükûmetinin de BM tarafından teklif edilen ateşkesi desteklediği açıklandı.⁹⁵

BM Yemen Özel Temsilcisi Hans Grundberg, Yemen'de çatışan taraflar arasında iki aylık bir ateşkes sağlandığını duyurdu. Grundberg, Yemen hükûmeti ve Husilerin hava, kara ve deniz operasyonlarını durdurmayı kabul ettiğini ifade etti. Grundberg, Yemen'de ateşkesin 2 Nisan'da yerel saatle 19.00'da yürürlüğe girdiğini belirtti. Tarafların akaryakıt gemilerinin Hudeyde Limanlarına girmesi ve Sana Havalimanı'ndan bölgede önceden belirlenmiş noktalara ticari uçuşlar yapılması konusunda anlaşığı belirtildi. Tarafların Taiz'de ve Yemen'deki diğer vilayetlerde yolların açılması için BM himayesinde bir araya gelmeyi kabul ettiğini de

91 <https://www.reuters.com/world/middle-east/houthi-official-says-new-prisoner-swap-deal-includes-16-saudis-brother-yemen-2022-03-27/>

92 <https://www.reuters.com/world/middle-east/houthis-still-welcome-join-yemen-talks-riyadh-says-gcc-official-2022-03-31/>

93 <https://www.middleeastmonitor.com/20220330-intra-yemen-dialogue-opens-in-riyadh-amid-houthi-absence/>

94 <https://www.reuters.com/world/middle-east/saudi-arabia-hosts-yemen-talks-focus-truce-with-absent-houthis-2022-03-29/>

95 <https://www.middleeastmonitor.com/20220401-yemen-government-say-it-supports-un-sponsored-ceasefire-for-ramadan/>

ifade eden Grundberg, ateşkesin tarafların rızası doğrultusunda iki aylık sürenin ardından yenilenebileceğini kaydetti.⁹⁶

■ KUZAY AFRİKA GÜNDEMİ

• Mısır

Katar Dışişleri Bakanı Muhammed bin Abdurrahman bin Casim El Sani, Kahire'ye bir ziyaret gerçekleştirmiş ve burada Mısır Cumhurbaşkanı Abdülfettah Sisi ile görüşmüştür. Görüşmenin ardından yapılan açıklamada Katar'ın Mısır'a iki kardeş ülke arasında ekonomik ilişkileri ve iş birliğini geliştirmek adına 5 milyar dolar yatırım yapacağı açıklanmıştır.⁹⁷

Mısır'ın Süveyş Kanalı Kurumu Başkanı Osama Rabie, yaptığı açıklamada Ukrayna ve Rusya arasındaki savaş nedeniyle Süveyş Kanalı'nın geçiş ücretlerini arttırdıklarını açıklamıştır. Rabie, kanalı kullanan bütün sınıf gemilerin %5 ile %20 arasında bir ücret artışına tabi olacağını belirtmiştir. Rabie, ücret artışının geçici olduğunu ve uluslararası deniz taşımacılığı trafiğine bağlı olarak geçiş ücretlerinin yeniden değerlendirilip düşürüleceğini belirtmiştir.⁹⁸

Mısır, Ukrayna ve Rusya arasındaki savaş nedeniyle oluşan kötü ekonomik durumla mücadele etmek için bir tasarruf önlemleri açıklamıştır. Hükûmet tarafından bakanlıklar ve hükûmet organlarına gönderilen yazıda yapılan harcamaların tekrar gözden geçirilmesi talep edilmiştir.⁹⁹

• Libya

Libya Başbakanı Abdulhamid Dibeybe'nin, hükûmeti tarafından hazırlanan seçim yasası taslağını, ülkede ulusal diyalog başlatılması hedefiyle kurulan komiteye teslim ettiği bildirilmiştir. Dibeybe'nin Basın Ofisinden yapılan açıklamada, taslağı teslim alan komiteden seçim taslağıyla ilgili ulusal bir diyalog başlatması ve buradan elde edilecek izlenimler ve düşünceleri bir araya getirmesi talep edilmiştir. Açıklamada, başbakanın komiteyi kurma amacının bir dizi vatanperver siyasi şahsiyetin de varlığıyla katılım dairesini genişletmek ve Libya toplumunun mümkün olan en geniş kesimini ifade etmesi olduğu kaydedilmiştir. Başbakan Dibeybe, 20 Mart'ta Libya'nın farklı bölgelerinden bağımsız isimlerden oluşan bir ulusal komite oluşturulması talimatı vermişti.¹⁰⁰

Fransız enerji şirketi Total'in, Libya'daki petrol bölgelerinde sürdürülebilir kalkınma projelerini desteklemek için Libya Ulusal Petrol Kurumu (NOC) ile 20 milyon dolarlık anlaşma yaptığı bildirilmiştir. NOC sosyal medya platformu Facebook üzerinden yaptığı yazılı açıklama

96 <https://yeniyeemen.net/tr/p-223950>

97 <https://www.aljazeera.com/news/2022/3/29/qatar-to-invest-5-billion-in-egypt-as-ties-improve>

98 <https://www.middleeastmonitor.com/20220330-egypt-increases-suez-canal-tolls-by-up-to-20/>

99 <https://www.middleeasteye.net/news/egypt-russia-ukraine-war-economy-austerity>

100 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/libya-basbakani-dibeybe-secim-yasasi-taslagini-ulusal-diyalog-komiyonu-na-teslim-etti/2550759>

mada, sözleşmeyi imzalayan NOC Başkanı Mustafa Sanallah ve Total'in Libya Genel Müdürü Pascal Brent'in açıklamalarına yer vermiştir. NOC ve Total'in stratejik birer ortak olduğunu ve bu ortaklığı Libya'daki farklı alanlara taşımak için sabırsızlandıklarını belirten Sanallah, "Çok büyük bir ortakla çalışıyoruz. 20 milyon dolarlık sözleşmenin bütün ülkeye fayda sağlama için çabalayacağız" ifadelerini kullanmıştır.¹⁰¹

• Tunus

Tunus'ta Meclis Başkan Yardımcısı Tarık el-Fetiti'nin başkanlığında 30 Mart'ta düzenlenen çevrimiçi ilk genel kurul toplantısına 217 milletvekilinden 121'inin katılmasının ardından Tunus Cumhurbaşkanı Kays Said meclisi feshettiğini duyurmuştur. Tunus Cumhurbaşkanlığı sosyal medya hesabında yayımlanan videoda konuşan Cumhurbaşkanı Said, "Tunus devleti ve kurumlarını korumak için parlamentoyu feshediyorum" ifadelerini kullanmıştır. Oturumda, Cumhurbaşkanı Said'in meclisi askıya alan ve milletvekili dokunulmazlıklarını kaldıran 25 Temmuz 2021'deki olağanüstü kararlarının iptali için sunulan yasa tasarısı 116 oy ile kabul edilmişti. Genel kurur kararı ise Raşid el-Gannuşi başkanlığında 28 Mart'ta Meclis Ofisi üyelerinin çoğunluğunun katıldığı bir toplantının ardından gelmişti. Cumhurbaşkanı Said ise meclisin yeniden toplanma girişimini "bazılarının sandığa gitme korkusuyla yaptığı sefil çabalar" olarak değerlendirmişti. Kays Said'in 25 Temmuz kararlarını dayandığı anayasanın 80. maddesine göre ülkede cumhurbaşkanı, meclisi feshetme yetkisine sahip değil. Said tarafından yapılan açıklamada meclisin feshinde anayasanın 72. maddesinin bir yorumunu kullanarak feshedildiğini duyurmuştur.¹⁰²

Nahda tarafından yapılan açıklamada Gannuşi'nin, İçişleri Bakanlığına bağlı Terörle Mücadele Şubesi tarafından ifadeye çağırıldığı duyurulmuştur. Yerel saatle 16.00 sıralarında başlayan ve yaklaşık bir saat süren ifade verme işleminin ardından serbest bırakılan Gannuşi, Tunus bayrağını taşıyarak merkezden çıkmıştır.¹⁰³

• Cezayir

ABD Dışişleri Bakan Yardımcısı Antony Blinken Cezayir'e bir ziyaret gerçekleştirmiştir. Burada Dışişleri Bakanı Ramtan Lamamra tarafından karşılanan Blinken, Cezayir Cumhurbaşkanı Abdülmecid Tebbun ile de bir görüşme gerçekleştirmiştir. Görüşmenin, Cezayir ve Avrupa arasında Fas topraklarından geçen boru hattının yeniden açılması ile ilgili olduğuna dair yorumlar yapılmaktadır. Cezayir geçen sene Fas ile artan gerilim nedeniyle 25 yıllık ihracat anlaşmasını yenilememiştir.¹⁰⁴

101 <https://www.bloomberght.com/libya-ile-total-20-milyon-dolarlik-sozlesme-imzaladi-2303048>

102 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/tunus-cumhurbaskani-said-meclisi-feshettigini-acikladi/2550641>

103 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/gannusi-terorle-mucadele-subesinde-ifade-verdikten-sonra-serbest-birakildi/2552960>

104 <https://www.france24.com/en/live-news/20220330-blinken-visits-algeria-in-shadow-of-ukraine-war>

Cezayir Enerji şirketi Sonatrach, yaptığı açıklamada İspanya ile Batı Sahra meselesi nedeniyle yaşanan gerginlik nedeniyle İspanya'ya olan gaz fiyatlarını arttırabileceğini açıklamıştır. Sonatrach CEO'su Toufik Hakkar, Ukrayna krizi nedeniyle petrol ve gaz fiyatlarının çok fazla arttığını, fakat Cezayir'in nispeten adil olan sözleşme fiyatlarına bağlı kalsa da bu durumun İspanya için farklı olabileceğini belirtmiştir.¹⁰⁵ Ayrıca Hakkar, kendilerinin Rus gazına bir alternatif olamayacağını da belirtmiştir. Fakat yeni keşiflerle birlikte kapasitenin 4 yıl içinde iki katına çıkacağını söyleyerek bunun Avrupalı müşteriler için umut verici olduğunu belirtmiştir.¹⁰⁶

• Fas

ABD Dışişleri Bakanı Anthony Blinken, Fas'a iki gün süren bir ziyaret gerçekleştirmiştir. Burada Fas Dışişleri Bakanı Nasır Bourita ile görüşmüştür. İkili, İsrail'de düzenlenen zirve öncesi bölgesel ve küresel konularda fikir alışverişinde bulunmuştur.¹⁰⁷

İsrailin ev sahipliğinde düzenlenen ve İsrail, ABD, Mısır, Fas, BAE ve Bahreyn dışişleri bakanlarının katıldığı «Necf Zirvesi»nde «İran tehdidine» karşı ortak mücadele ve Filistin-İsrail meselesinde iki devletli çözüm vurgusu yapılmıştır. İsrail Dışişleri Bakanlığından yapılan açıklamaya göre, ülkenin güneyinde yer alan Necf Çölünde Sde Boker yerleşim birimindeki bir otelde düzenlenen zirveye, İsrail Dışişleri Bakanı Yair Lapid'in yanı sıra mevkidaşları ABD'den Antony Blinken, Mısır'dan Samih Şukri, BAE'den Abdullah bin Zayid, Fas'tan Nasır Burita ve Bahreyn'den Abdullatif bin Raşid el-Zayani katılmıştır. Zirve kapsamındaki görüşmelerde İran ile nükleer anlaşma başta olmak üzere Rusya-Ukrayna savaşı, İsrail-Filistin meselesi ve İsrail ile Arap ülkeleri arasındaki normalleşme dâhil birçok bölgesel konunun ele alınacağı belirtilmiştir.¹⁰⁸ Zirvede ayrıca İsrail, Fas'ın Batı Sahra için özerklik dâhilinde egemenlik iddiasını da desteklemiştir. İsrail Dışişleri Bakanı Yair Lapid, İspanya'nın, Batı Sahra konusunda Fas'ı destekleyen kararını olumlu bir gelişme olarak yorumlamıştır.¹⁰⁹

105 <https://www.al-monitor.com/originals/2022/04/algeria-warns-possible-gas-price-rise-spain>

106 <https://www.middleeastmonitor.com/20220402-algerias-sonatrach-we-cannot-replace-russia-gas/>

107 <https://www.africanews.com/2022/03/29/u-s-secretary-of-state-in-morocco-western-sahara-and-region-security-on-top-of-the-agenda/>

108 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/abd-misir-fas-bae-ve-bahreyn-disisleri-bakanlari-israildeki-zirvede-bulustu/2548159>

109 <https://www.reuters.com/world/israel-offers-support-morocco-over-western-sahara-after-summit-2022-03-28/>

HAFTALIK RUSYA BASIN ANALİZİ

(28 MART-3 NİSAN 2022)

• ABD, Arap Dünyasını Rusya Üzerindeki Baskıya Katılmaya Çağırıyor

ABD Dışişleri Bakanı Antony Blinken'in, Ortadoğu turunu tamamlaması Rusya basınına yansıtılarak değerlendirildi. "Nezavismaya" gazetesinin 29 Mart sayısında yayımlanan "[ABD, Arap Dünyasını Rusya Üzerindeki Baskıya Katılmaya Çağırıyor](#)" başlıklı uzman görüşlerine dayanan yazıda söz konusu haber "Blinken, Moskova ile tartışmaya hazır olmayan Ortadoğu ülkeleriyle pazarlık yapıyor" ifadeleriyle değerlendirildi. Yazıda görüşlerine başvurulmuş Rusya Uluslararası İlişkiler Konseyi uzmanı Kirill Semenov'a göre, Arap ülkelerinin çoğunun aldığı tarafsız tutum, ABD tarafından fiilî olarak Rusya yanlısı şeklinde görülüyor: "Bu, BM Güvenlik Konseyinin Rus karşıtı kararına oy veren ancak daha sonra ülkenin Rusya ile çatışmaya hazır olmadığını açıklayan Mısır'ın konumu için bile geçerlidir." Uzman, ABD'nin Arap ülkelerine yaptırımları atlatmaya yardım etmemesi yönündeki baskısının devam edeceği görüşünü savundu: "Ancak şu ana kadar ABD'nin başarılı olacağına inanmak için hiçbir neden bulunmuyor. Arap ülkelerinde ABD karşıtı olmasa da bağları çeşitlendirmeyi amaçlayan pozisyonlar çok güçlüdür. Nitekim çoğu için, çok vektörlü bir dış politika sürdürmek önemlidir. Semenov, bu durumda ABD'nin bir dizi Arap ülkesinin pozisyonunu az da olsa düzeltebileceği ihtimalini ifadelerine ekledi.

• İsrail, İranya Karşı "Güçlü Devletler İttifakı" Kuruyor

REGNUM haber ajansında "[İsrail, İran'a Karşı "Güçlü Devletler İttifakı" Kuruyor](#)" başlıklı değerlendirme yazısı yayımlandı. Makalenin yazarı tarihçi ve doğu bilimci Stanislav Tarasov, tarihi Arap-İsrail zirvesini ve olası sonuçlarını değerlendirdi. Yazıya göre, İsrail'in Negev bölgesi, ABD Dışişleri Bakanı Anthony Blinken'in katılımıyla İsrail dışişleri bakanının yanı sıra Mısır, Fas, Bahreyn ve Birleşik Arap Emirlikleri gibi bir dizi Arap ülkesinin dışişleri bakanları katıldı: "Nitekim söz konusu zirve İbrahim Anlaşmaları'nı imzalayanların ilk zirvesiydi. İsrail diplomasisi, bölgede yeni bir 'güçlüler ittifakının' ortaya çıkışına işaret etmesi gereken bu forum için özenle hazırlandı." Analist, söz konusu zirve ile ilgili ABD'nin tutumunu şu şekilde yorumladı: "Biden yönetimi İbrahim Anlaşmalarını 'Donald Trump'ın nefret edilen yönetiminin' bir başarısı olduğunu düşünerek onları daha fazla teşvik etme niyetinde değil. Üstelik Washington, İran ile yeni bir anlaşma imzalama fikrinden vazgeçmiyor ve Tahran'ı rahatsız eden bazı unsurları etkisiz hâle getirmeye çalışıyor. Ayrıca, Batı Şeria'da "işgal altındaki topraklar" terimi, ABD politikacılarının sözlüğünde yeniden canlandı. Bütün bunlar, ABD'nin "İbrahim anlatısını" mevcut sınırlarının ötesine geçmeye teşvik etme olasılığının düşük olduğunu gösteriyor. Böylece Biden yönetimi, ilk dış politika eylemlerinden birinde

Husileri yabancı terör örgütleri listesinden ve Özel Küresel Teröristler Listesi'nden çıkardı ve benzeri bir "rehabilitasyon" senaryosu İran Devrim Muhafızları için de geçerli olabilir. Öte yandan ABD'nin bu tür ipuçlarıyla Arap ülkelerini daha fazla petrol üretmeye zorlamak için baskı kurmaya çalışması da göz ardı edilemez." Uzmana göre İsrail, İran sorunuyla başa çıkmaya çalışacak bir «güçlü devletler ittifakı» kurulduğunu iddia ederek karşı oynuyor: "Trump döneminde çok başarılı olan mevcut İsrail yönetiminin Beyaz Saray'ı nasıl etkileyeceği henüz belli değil." Ayrıca, bölgesel oyuncuların yakınlaşmasının son derece karmaşık bir süreç olduğuna dikkat çeken analist, Negev Zirvesi sonrası yapılan ortak açıklamada herhangi bir somut husus olmadığına da dikkat çekti. Tarasov, bazı öngörülerde de bulundu: "Uzmanlar, mevcut durumda BAE ve Suudi Arabistan'ın istikrar garantileri elde etmek için İran ile müzakere yollarını aramaya devam edeceklerine inanıyor. Ancak bölgesel aktörlerin, ABD'ye onlarsız da bir güvenlik mimarisi inşa etmenin mümkün olduğunu kanıtlamak için ayrı çabalar göstermeleri mümkündür."

• Yemen'deki Barış Görüşmeleri Nasıl Gidiyor

Körfez İşbirliği Konseyi'nin (KİK) ev sahipliğinde düzenlenen Yemen görüşmeleri Rusya baskınında geniş yer buldu. "News.RU" haber sitesinde yayımlanan "[Yemen'deki Barış Görüşmeleri Nasıl Gidiyor](#)" başlıklı yazıda söz konusu haber "Savaşın başlamasından yedi yıl sonra kardeş Arap halkları yeniden müzakere masasına oturdu" ifadeleriyle değerlendirildi. Yazıya göre, KİK ülkeleri Suudi Arabistan'ın başkenti Riyad'da Yemen'de barışın sağlanabilmesi için bir araya geldi: "Husi isyancılarına karşı meşru Yemen hükümetini destekleyen Suudi liderliğindeki koalisyon, Yemen krizini çözmek için müzakereler sürerken askerî operasyonların geçici olarak askıya alındığını duyurdu. Müslümanların kutsal orucu olan ramazanın başlangıcına denk gelen görüşmelerin 7 Nisan'a kadar sürmesi bekleniyor." Değerlendirme yazısında Husilerin konumu da ifade edilmiştir: "Husi hareketi siyasi büro üyesi Muhammed Bahiti yaptığı açıklamada koalisyonun diyalog başlatma girişimlerinin Yemen'deki abluka kaldırılmadan hiçbir anlam ifade etmeyeceğini belirtti. "Yemen'e uygulanan abluka, silah zoruyla uygulandığı için askerî bir eylemdir. Bu da kuşatmayı kırmaya yönelik askerî operasyonlarımızın devamı anlamına geliyor." Koşul olarak, isyancılar roket saldırılarının askıya alınmasının yanı sıra koalisyon birliklerinin krizden zarar gören ülkeden tamamen geri çekilmesi için taleplerde bulundular. Yazıya göre, çatışmanın tırmanması kesintiye uğramış olsa da BM Kalkınma Programı Başkanı Akim Steiner, Yemen nüfusunun çoğunun yaygın yoksulluk nedeniyle artık kendini besleyemediğini söyledi: "Uluslararası toplumun Rusya ve Ukrayna'ya artan ilgisini göz önünde bulundurmuş olursak Yemen tamamen unutulabilir ve tahsis edilen mali ve insani yardım minimuma indirilebilir."

BM'nin koalisyon operasyonu ile ilgili endişelerini bir kez daha dile getiren Suudi Arabistan Emiri, bu endişelere yönelik tavrını 8 milyonluk izleyicisiyle tartışmasız ve sert bir şekilde sosyal medyadan paylaştı: "Birleşmiş Milletlerin canı ve kaygısı cehenneme, Allah kaygı-

sını daim etsin.” Ayrıca yazıda BM’nin verilerine göre, Yemen’deki savaşın 2021’in sonuna kadar doğrudan veya dolaylı olarak 377.000 kişinin hayatına mal olduğu ifade olunmuştur: “Bu anlamda Husilerin, ablukayı kaldırmaya odaklanmaları boşuna değil. Öyle ki ölümlerin %60’ından fazlası savaşlar nedeniyle değil, ülkedeki küresel açlık sorunu nedeniyle meydana geldi.”

• Herkes Kendi Yoluna Gider

Siyasi gözlemcisi Dmitry Drize İran’ın Batı kısıtlamalarıyla başa çıkma deneyimi hakkında görüşlerini “Kommersant” gazetesine değerlendirdi. Gazetesinin 30 Mart sayısında yayımlanan “[Herkes Kendi Yoluna Gider](#)” başlıklı yazıya göre Rusya, İran’ın Batı yaptırımlarını aşma konusundaki deneyiminden yararlanabilir: “Rusya Dışişleri Bakanı Sergey Lavrov, İranlı mevkidaşı Hüseyin Emir Abdullahiyan ile görüşmesi sonrasında yaptığı açıklamada, ülkelerin bu yönde bir dizi pratik adım atmayı planladıklarını söyledi. Taraflar, ABD ve Avrupa’nın muhalefetine rağmen iş birliğini sürdürme konusunda anlaştilar.” Yorumcu, özellikle üçüncü ülkelerin yardımına güvenmemeyi tavsiye etmiştir.

Yazıda, Afganistan’a Komşu Ülkelerin Dışişleri Bakanları Toplantısı’na katılmak üzere Çin’de bulunan Rusya Dışişleri Bakanı Sergey Lavrov’un İran’lı mevkidaşı Hüseyin Emir Abdullahiyan ile görüşmesine ve görüşme sırasında tartışılan konulara da dikkat çekilmiştir: “Sonuç itibarıyla taraflar Batı’nın gayrimeşru yaptırımlarını etkin bir şekilde atlatmak için bazı ortak adımlar atmayı kabul ettiler.”

Yorumcuya göre, İran yaptırımlar konusunda geniş deneyime sahiptir ve 40 yıldan fazla bir süredir bu koşullarda yaşamasına rağmen yine de ayakta kalmakla kalmıyor, aynı zamanda güçlü bir ordusu olan önemli bir bölgesel güçtür: “ABD bile, İran’ın geldiği noktayı hesaba katmak zorundadır. Bu anlamda Rusya’nın, Batı’nın kısıtlamalarını aşmaya yönelik mekanizmalarla özellikle ilgilenmesi muhtemeldir. Nitekim İran, büyük ihtimalle bu konuda Rusya’ya yardım edebilir.” Ayrıca, yaptırım konusunda Rusya ile İran’ın durumunu karşılaştıran yorumcu, İrana göre Rusya’ya karşı çok daha fazla yaptırım uygulandığı görüşünü savundu: “Ancak hepimiz birleşirsek ve Çin bile yardım ederse belki bu işe yarar. Şimdi çok kutuplu dünyanın yeni yapısı hakkında çok hususlar yazılıyor ve bu sırada Pekin-Tahran-Moskova ve gelecekte Hindistan ve Pakistan da yer alıyor. Tüm bunları göz önünde bulundurmuş olursak Batı’ya cevap verecek bir şey vardır. Tek sorun, tüm bunların hâlâ teoride kalmasıdır.”

Yazıda, İran’a uygulanan yaptırımların kaldırılabilirliği olasılığına ve bu durumda Rusya-İran ilişkilerinin nasıl devam edebileceğine de değinilmiştir: “Gerçek şu ki aynı nükleer anlaşmaya varılırsa İran’a yönelik yaptırımlar kaldırılabilir. Bu arada, Rusya bu eylemin gerçekleşmesini sağlamak için aktif olarak çalışıyor. Ayrıca, İrana uygulanan yaptırımlar kaldırıldığı takdirde Tahran, talihsizlikte yoldaşımız olmaktan çıkacaktır. Dahası, İran’ın Batı çıkarlarının yörüngesine dönmek için iyi şansları vardır. Bu durumda birinin bize yardım edeceğine

dair bir yanılısama olmamalıdır. Nitekim herkes kendi yoluna gider. Öte yandan bizim zihniyetlerimiz de farklıdır ve bütün bunlar kolay değildir.” Ayrıca Dmitry Drize, Afganistan’daki durumun da çok tehlikeli olduğunu ve büyük ihtimalle řu anda olduğundan daha fazla dikkat talep ettiğini de ifadelerine ekledi.